

Ս. Պատրիարքին վերջին հրաժարականը՝ այնչափ երեսփոխանական, ժողովրդական և պետական թախանձանաց և ստիպմանց առջեւ անհնարին եղաւ յետս կոչել տալու :

Նկատելով որ այսօր ժողովս գրեթէ ընդհանուր պատրաստականութեամբ տրամադրեալ է ուր ուրեւմէն ցաւօք սրտի նոյն հրաժարականի խնդիրը միանգամ ընդ միշտ լուծելու :

Նկատելով վերջապէս, որ այս առթիւ՝ ի գնահատութիւն Նորին Ամենապատուութեան առ Ազգն և առ Հայրենիս մատուցած անմեռ ծառայութեանց՝ հանդերձեալ է ժողովս հանդիսաւոր երախտագիտական քուէ մը տալու, մեծարանաց ցոյց մ'ընելու, կ'առաջարկեմ :

1 — Թէ՛ Ամեն. Տ. Տ. Ներսէս Պատրիարքին ամսականները — մինչև ցրադարունմ յիշատակութեան իւր անուանն ի մէջ Ս. Պատարագին և կամ մինչև ցընորութիւն Նոր Տեղապահին՝ շարունակութիւն իրեն տրուի :

2 — Թէ՛ ժողովս՝ եթէ այսօր վճռապէս ընդունի Ամեն Տ. Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքին հրաժարագիրը՝ անմիջապէս հանգստեան թոշակ մը քուէարկութիւն Նորին Ամենապատուութեան համար, ի քաջալերութիւն ազգային անձնանկրութեան :

3 — Եւ թէ՛ հնար է, ատենագրութեան մէջ արձանագրութիւն թէ՛ Ազգը և համանգամայն Տէրութիւնը՝ զանազան անկեղծ ցոյցերով՝ միահամուռ խնդրեցին Ամեն Տ. Տ. Ներսէս Արքեպիսկոպոսին Պատրիարքութեան շարունակութիւնը, բայց թէ՛ Նորին Սրբազնութիւնը ինչ ինչ բարձրագոյն նկատումներով, ազգին համար օգտակար չդատեց շարունակել իւր պաշտօնը :

30 սեպտ. 1882

Ի Քատրգիւղ

Ազգ. Երեսփոխան

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Ապտ հետզհետէ սկսան խօսք առնուլ նախորդ նստին մէջ խօսք խնդրող երեսփոխանք :

Տիար Քրիստոստոսը Ղազարոսեան առաջարկեց պարզապէս ոչ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականն ընդունուի :

Տիար Կարապետ Փանոսեան խօսելէ հրաժարեցաւ :

Հանդիսիս խմբագիրն դիտել տալով թէ երկու նիստէ ի վեր այս խնդրոյն նկատմամբ եղած վիճաբանութիւններն արդէն լուսաբանած են զայն, թէ Գեր. Փոխանորդ. Ս. Հօր տեղեկագիրն արդէն կը պարզէ խնդիրը, թէ անկարելի եղած է մինչև ցարդ ի գործ դրուած փորձերով Ս. Պատրիարքի հրաժար

ականք ետ առնուլ տալը, թէ Գեր. Մատթէոս Սրբազանի առաջարկութիւնն՝ խնդրոյն լուծումն աւելի ևս յետաձգելու կը ծառայէ, որ ընաւ արդիւնք մը պիտի չունենայ, և թէ Գեր. Տ. Մկրեանի այն առաջարկութիւնը թէ ժողովն ընդունելով Ս. Պատրիարքի հրաժարականը, անպատուած կը լինի զՆորին Սրբազնութիւն, սխալ է, որովհետեւ ժողովը առ Նորին Սրբազնութիւն լիովին վճարած է ամեն յարգանաց և մեծարանաց, համակրանաց և վստահութեան ցոյցեր, և մինչև իսկ ժողովս չվարանեցաւ իբր վերջին փորձ՝ գնալ յոտս Նորին Սրբազնութեան ի խաղիւղ, և ապա ներկայացաւ յատուկ պատգամաւորութեան մը միջոցաւ ուղերձով մը թախանձելով և աղաչելով, և ամեն դիւրութիւն և ձեռքնտուութիւն խոստանալով, որպէս զի ետ առնու իւր հրաժարականը և սակայն ամէն ջանք և փորձ ապարդիւն մնային, վասն զի Ս. Պատրիարքը գէթ յուսադրական բառ մը անգամ չարտասանեց, ուստի ի նկատ առնելով այս ամէնն ինչպէս նաև ազգին ներկայ տխուր և անկերպարան կայութիւնը և լուսաւորուելով միանգամայն Գեր. Փոխանորդ. Հօր տեղեկագիրն պարունակի թեմէն՝ կը պարտաւորիմ՝ յետս կոչել ստորագրութիւնս այն գրոյն մէջէն, որով կ'առաջարկէինք Ձե երեսփոխանքս իբրև վերջին փորձ՝ դիմում մ'եւս ընել առ Բ. Գուռն, որում՝ սակայն հարկ չէ մնացած ալ ևս, հետևաբար կուգամ եղբայրական խօսքս առաջարկելով, որ զազգն անիշխանական արդի տագնապէն փրկելու համար անմիջապէս խառն ժողով մը ընտրուի և կարգուի արժանաւոր Տեղապահ մը, որպէս զի ազգային գործերն կանոնաւ որ ուղղութիւն մը ստանան ժամ առաջ :

Այս միջոցին յիշեալ գիրն ստորագրող մեր պատուարժան պաշտօնակիցներէն ոմանք համաձայնելով մեզ՝ նոյնպէս յետս կոչեցին իրենց ստորագրութիւնները :

Գեր. Եղիշէ Մ. Վարդապետ Այվազեան նոյնպէս պաշտպանեց Տեղապահի մը ընտրուեան մասին մեր առաջարկութիւնը :

Տիար Մկրտիչ Մելիքեան որ մին էր Ձե երեսփոխանաց, առաջարկեց ընդունիլ Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականը, պայմանաւ որ Նորին Սրբազնութեան առ Բ. Գուռն մատուցած ինն պատճառաբանութիւններն եկող Տեղապահն ստանձնէ, Սոյն առաջարկութեամբ յետս կոչեց իւր ստորագրութիւնը :

Գեր. Մատթէոս Սրբազան Իզմիրեան բացատրելով նախ Պատրիարքական հրաժարականի ընդունելութեան մասին հին դրութիւնը, ապա պատասխանեց Հանդիսիս խմբագիրին թէ նախորդ նստին մէջ

իւր խօսքերուն արդիւնքն էր այն տեղեկագիրն , որ ներկայացեալ է այսօր Գեր. Փոխանորդ Հօր կողմէ իբր համարատուութիւն Պատրիարքական խնդրոյ մասին Ազգային Պատրիարքարանի և Բ. Դրան մէջ կեցած բանակցութեանց , իսկ անցնելով Տիար Մելիքեանի առաջարկութեան , դիտել տուաւ թէ Սրբազան Պատրիարք Հօր առ Բ. Դուռն մատուցած պատճառաբանութիւններն ոչ թէ Նորին Սրբազնութեան անձին կը վերաբերին , ինչպէս կը կարծէ Տ. Մելիքեան , այլ Ազգին խնդիրներն են պարզապէս . ինչպէս են Սոսոյ , Հիւանդանոցի հացի և մսի խնդիրները եւ այլն և այլն :

Սակայն պէտք է ըսել թէ Գեր. Իգմիրեան իւր եղրակացութեան մէջ որոշ կարծիք մը չյայտնեց օրակարգի խնդրոյն նկատմամբ :

Տիար Ռէյէէոս Պէրպէրեան գլխաւորաբար պաշտպանելով Հանդիսիս Խմբագրին առաջարկութիւնը , ինչ ինչ ակնարկութիւններ եւս ըրաւ Տ. Մինաս Չէրազի այն տեսութեանց բէմ՝ զորս ըրեր է նախ քան զբացումն ժողովոյն :

Տիար Պէրպէրեանի խօսած ժամանակ Դիւանին և Երեսփոխանաց ոմանց կողմէն ընդմիջումներ եղան իր խօսքը շուտով վերջացնելու համար :

Տիար Չէրազի առննարանութիւնը գրաւոր ըլլալով՝ աւելորդ կը համարուէր այս մասին ոեւէ տեղեկութիւն մը տալ վասն զի երէկ անոր պատճէնն գրեթէ ամբողջ ապուած էր Մատիսի մէջ , ինչպէս որ իր սովորութիւնն է . ուստի մեր ընթերցողները Մատիսին կը գրկենք :

« Իսկին հարկ կը համարիմք նշանակել թէ Տիար Մ. Չէրազի առննարանութիւնը որ անձնականութեանց նկատմամբ կծու ակնարկութիւններ կը պարունակէր , բուն ընդմիջումներու և դժգոհ ցոյցերու տեղի տուաւ , որով պահ մը ժողովոյն բարեկարգութիւնը խանգարեցաւ , բայց Ատենապետին աջալըջութեամբն վերստին հանգարտութիւնը տիրեց :

Տիար Յովհաննէս Թորոսեան եղած վիճաբանութիւնները բաւ համարելով՝ և Ս. Պատրիարքի հրաժարականն ընդունելու մասին առաջարկութիւն ներկայելով՝ յայտնեց թէ հարկ է փակել այլեւս վիճաբանութիւնը :

Սոյն առաջարկութիւնն բազմաթիւ կրկնողներ ունենալով՝ դիւանը քուէի դրաւ վիճաբանութեան փակումը , որ ընդգէմ 24 քուէի 26 քուէով ընդունուեցաւ :

Գեր. Տ. Մկրեան քուէարկութեան ձևին վրայ խօսք առնելով՝ դրաւոր տեսնախօսութիւն մը ըրաւ , որով կը պնդէր առ Բ. Դուռն պատգամաւ որութեան

մը միջոցաւ իբրեւ վերջին փորձ՝ դիմում մ'ուս րնելու առաջարկութեան վրայ , յայտարարելով միանգամայն թէ այդ փորձն հարկաւոր է ոչ թէ Նորին Սրբազնութեան հրաժարականն ետ առնել տալու համար որ անդառնալի է , այլ հանդիսաւոր կերպով պաշտպանելու համար ազգային այն իրաւունքներ , զորս ներկայացուցած էր Ամեն. Ս. Պատրիարքն առ Բ. Դուռն :

Ասոր վրայ ժողովականք ոմանք սաստիկ յուզուելով՝ պահանջեցին որ Ներսէս Սրբազանի հրաժարականը քուէի դրուի :

Այս միջոցին տասն երեսփոխանաց կողմէ ստորագրեալ գիր մը ներկայացաւ , որ գաղտնի քուէ կտաճարկէր : Սոյն առաջարկութեան համեմատ Ատենապետն քուէի դրաւ Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականը , որ Գի դէմ 39 քուէով ընդունուեցաւ :

Սոյն գործողութենէն յետոյ երեսփոխանաց ոմանց կողմէ շնորհակալութեան քուէ առաջարկուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր ութամեայ ծառայութեանց մասին : Սոյն առաջարկը ջերմապէս պաշտպանեցին երեսփոխաններէն Պէրպէրեան , Մելիքեան , Մ. Չէրազ և ընդ որս Հանդիսիս Խմբագրին և այլն :

Դիւանն հետեւեալ բանաձեւն առաջարկեց որ ընդունուեցաւ ժողովէն , որոյ պատճէնն աւասիկ :

« Ազգ. ժողովը գնահատելով Տ. Ներսէս Պատրիարքին ազգին և երկրին մատուցած ծառայութիւնները , իւր հրաժարականը ցաւօք սրտի ընդունած պահուն պարտաւորութիւն կը համարի նաև ջերմագին շնորհակալութիւն յայտնել Նորին բարձր սրբազնութեան յոռնկայս : »

Ահա այսպէս վերջացաւ այն տագնապալի խընդիրը , որ յուզեց թէ զԱզգն և թէ Երեսփոխանութիւնը տանելու մէկ ամիսներէ ի վեր : Ժողովը փակեցաւ ժամը 7 ին , յաջորդ նիստը ութ օր յետոյ լինելու որոշմամբ , և օրակարգը պիտի լինի ընտրութիւն կրօնային և Գաղաքային առեկից :

Ահաւասիկ Գեր. Փոխանորդ Հօր երեսփոխանական ժողովոյ մատուցած տեղեկագրին պատճէնը :

Վսեմապատիւ Ատենապետ Էֆէնտի Ազգային Պատկառելի ժողովոյ :

Ազգային ժողովոյ վերջին նստին մէջ Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօր հրաժարման առթիւ Բ. Դրան հետ տեղի ունեցած բանակցութեանց մաս

սին Երեսփոխանաց ոմանց կողմանէ ինչ ինչ դիտողութիւններ եղան :

Պարտ անձին կը համարիմ ներկայիս Պատկառելի Ժողովոյդ հաղորդել ինչ տեղեկութիւններ որ ունիմ այս մասին :

Յիշեալ բանակցութեանց մէջ իմ մասս կ'սկսի այն օրէն , յորում Պատկառելի Ժողովդ բանաձեւ մը քուէարկեց , որուն համեմատ պաշտօնագիր մը խմբագրելով նախորդ Վարչութիւնն , յանձնեց նոյն առեւնի Վարչութեան անդամներէն Գեր. Տ. Սիմէօն Սրբազանի և ինձ , որպէս զի անձամբ ներկայացնեմք զայն Դատական գործոյ Վսեմ. նախարարին , Վարչութեան սոյն որոշումն անմիջապէս գործադրելինք , կրկնեցինք և հետզհետէ բերանացի կերպով շարունակեցինք , և ամեն անգամ պատասխան ընդունեցանք թէ ազգը պարտաւոր է Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Զօր հրաժարման մասին որոշ կարծիք մը յայտնելու : Եւ թէպէտ մենք ամեն անգամ Վեհափառ Սուլթանի կառավարութեան ուշադրութիւնն և գլխավորութիւնը կը խնդրէինք ազգին ներկայ տարտամ և խեղդաբարան վիճակին վրայ , սակայն Նորին Վսեմութիւնը միշտ կը պատասխանէր մեզ թէ տէրութիւնը ծանր խնդիրներով և հոգերով զբաղած է , և թէ ազգը կարող է , ազատ է Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքական գահը վերադարձնելու : Եթէ ոչ իւր կարծիքն որոշակի յայտնելու պարտաւոր է :

Վերջին անգամ նկատելով որ Պատրիարքական խնդրոյ մասին տրուած պատասխաններն յուսահատական են , հսկառակ ասկէ առաջ տրուած այն յուսադրական խոստմանց զորս Նորին Վսեմութիւնը կուտար մեզ , մերթ քանի մ'օրէն , մերթ մէկ երկու շաբաթէն վերջնական տնօրէնութիւն մ'ընելու հաւատեօք , յայտարարեցի ն. Վսեմութեան թէ իրաց այս վիճակին մէջ պարտաւոր կ'զգամ ինքզինքս Բարձրապատիւ առաջին նախարարին դիմելու և ազգին վիճակը Նորին Բարձրութեան ներկայելու : Առ այս ի պատասխանի Նորին Վսեմութիւնն յայտարարեց թէ կայսերական կառավարութիւնը ծանրածանր հոգերով զբաղեալ լինելով Պատրիարքական խնդրոյ մասին որ և է տնօրէնութիւն մ'ընել ազգին կը վերաբերի , և սակայն ազգն ամեն ատեն ազատ է դիմելու և կամի :

Իմ այս տեղեկութիւններէն , զորս ճշգրտապէս հաղորդեցի Պատկառելի Ժողովոյդ , կ'երեւի թէ Բ. Իրան տրամադրութիւնն է Պատրիարքական խնդրոյն վերջնական տնօրէնութիւնն ազգէն լսել և անկէ ըստաւել :

Առաջի կողմամբ վերստին կրկնել ինչ որ վերջին

նստին մէջ յայտնեցի Ժողովոյդ , իրաց վիճակը ծանր է և պատասխանատուութիւնն ահաւոր : Վասն որոյ կ'աղաչեմ Պատկառելի Ժողովոյդ որ ազգը ներկայ անխնայական վիճակէն և զիս պատասխանատուութենէ ազատելու համար անմիջական տնօրէնութիւն մ'ընելու շնորհն ընէ այսօր :

Պատրիարքական Փոխանորդ

ԳԵՈՐԳ Ե. Վ. ՌՈՒԾՃՈՒԳԼԵԱՆ

Բ. Գ. Պատիւ ունիմ Պատկառելի Ժողովոյդ ներկայել նաեւ Ազգային Վարչութեան կողմանէ առ Բ. Դուռն մատուցեալ երկրորդ պաշտօնագրոյն մի պատճէնն ի տեղեկութիւն Ազգային Երեսփոխանաց :

Բերայի վեցերորդ շրջանակի թաղապետութեանէն գիր եկած լինելով ի Պատրիարքարան , Գեր. Փոխանորդ Ս. Հայրն երէկ առաւօտ խորհրդակցութեան կոչեց ի Ղալաթիա Տ. Գրիգոր Կարակէօղեան , Տ. Մանիկեան Սինեքերիմ և Տ. Ասլանեան Մանուկ , որպէս զի Բերայի Ս. Եկեղեցւոյն սեպհական իրաւանցն համապատասխանող լուծում մը տան այն խնդրոյն , որ ծագած է այս օրերս Բէրայի Թրամվայի ընկերութեան կողմէն :

Յայտնի է թէ յիշեալ ընկերութիւնը Բերայի ազգային կալուածներէն Ալգաղարի մէկ մասը գնելով կտրել ուղած և բանակցութեան մտած է ժամանակէ մը ի վեր Ազգային Պատրիարքարանի հետ , սակայն մինչև յայդ Պատրիարքարան Բերայի կալուածոց Հոգաբարձութեան և Թաղեցւոց մէջ եղած անհամաձայնութեանց պատճառաւ չէր կրցած օրինաւոր պատասխան մը տալ նոյն ընկերութեան , այս անգամ Բերայի Թաղապետութիւնը գրած է ի Պատրիարքարան թէ եթէ մինչև տաան և հինգ օր վերջնական պատասխան մը չտրուի ազգին կողմէն , պիտի ստիպուի Ալգաղարը կտրել և ընկերութեան ճանապարհի գծերուն յատկացնել յիշեալ մասը զին սահմանելով մինչև 2500 ոսկի :

Զգիտեմք թէ այս մասին Գեր. Փոխանորդ Զօր կողմանէ Բերայի Թաղապետութեան ինչ պատասխան տրուեցաւ յիշեալ մեծապատիւ ազգայնոց կարծիքն առնելէ յետոյ :

— 0 —

Գեր. Պատրիարքական Փոխանորդ Հայրն այսօր Բ. Դուռը կը տանի այն թագրիրն , որ Ազգ Ժողովէն Ս. Պատրիարքի հրաժարման ընդունելութիւնն կը ծանուցանէ և միանգամայն Տեղապահի մը ընտրութեան համար հրաման շնորհուիլը կը խնդրէ :

— 0 —

Գլխաւոր-կողմէն Ազգ. Վարժարանին նկատմամբ գանդատ և դժգոհութիւն կ'ընեն տեղացիք և նոյն իսկ ամառանոցէն վերադարձող ազգայինք, յայտնելով թէ Խորհուրդն չ'ուզելով և փոյթ չ'ընելով փոքրիկ Վարժարան մը Հայկական դիւղի մը վայելուչ կերպով վարել, զանի բոլորովին երեսի վրայ թողած դպրոցը կէս դոց կէս բաց, և եթէ քահանայն ալ հսկողութիւն չ'ընէ՝ մնացեալ մի քանի աշակերտք ալ ցիր և ցան ըլլալու վիճակին հասած են :

Եթէ ասի ստոյգ է, երբէք պատիւ չ'երեր թաղ Խորհրդոյ՝ որ գործունեայ անդամներէ կը բաղկանայ, և որոց գործունեութեան և ջանից ապացոյցն շատ պարագաներու մէջ տեսնուած է. հետեւաբար եթէ ջանք ընէ՝ կրնայ այս անել ու փաստաւոր վիճակին դարման մը տանելով, Վարժարանն գէթ իւր նախ կին ըստ կարի դժհացուցիչ վիճակին վերածել :

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Հինգշաբթի օրուան Աղգային ժողովին առաջին անգամն ըլլալով ներկայացաւ, նորընտիր երեսփոխան հանրաժանութ Գրասէր Ատովմ, ամենամեծ պատրաստութեամբ և Լիթուէի մեծահատոր գիրքերով բեռնաւորեալ բայց դժբաղդաւոր այս անգամ չկրցաւ իւր հանձնարը փայլեցնել ինչպէս կը փայլեցնէր ազգային դպրոցական հանդէսներու մէջ, սակայն ոտքին խառնէր ուղուրջու ըլլալուն, Ս. Պատրիարք Նոր հրաժարականը անմիջապէս առանց վիճարանութիւնը երկարելու ընդունուեցաւ :

* *

Վերջին ծայր շատակեր անձ մը, որ շատ ալ անթեցած էր, սեղան նստաւ եւ Հայրմերն մինչեւ « եղիցին կամք քո » ըսած միջոցին սպասաւորը կերակուրը բերաւ : Շատակերը Հայրմերն աւարտելուն չկրնալով համբերել, « եղիցին կամք քո » էն վերջը դարձաւ սպասաւորին ըսաւ :

— Յիշեցուր որ կէսն ալ վերջը ըսեմ.
եւ սկսաւ ուտել անյագարար :

* *

Ազգային Ընկերութեան մը Ընդհանուր ժողովին մէջ կարեւոր խնդրոյ մը վրայ ջերմ վիճաբանութիւն եղած միջոցին ժողովոյ անդամներէն մին ստիպողական գործեր ունենալը պատճառելով, հինգ վայրկեանը անգամ մը ոտքի կելլար եւ ժողովէն ներսը կը խնդրէր մեզներու համար, բայց ժողովականք հաճութիւն չէին տար : Երեւել ժողովականք այնչափ ելաւ նստաւ՝ որ ալ ատենապետին համբերութիւնը հասնելով ըսաւ :

— Ներեցէք պարոն, այդ յաճախ ելեւէջնիդ ձեր ազգասիրութեան ջերմաչափը կը ցուցնէ :

Հ Ե Ռ Ա Գ Ր Ա Լ Ո Ւ Ր Ք

(Աժառն Մէփիստոփէլ)

Գումգարու 30 Սեպտ.

Ազգ. ժողովին Տ. Ներսէս Սրբազանի հրաժարականը 30 քուէով վերջապէս ցաւօք սրտի ընդունուեցաւ : Ասոր վրայ Խումբ մը երեսփոխանք բարկացած կերեւին թէ լինչո՞ւ ուրախութեամբ սրտի չ'ընդունուեցաւ :

Գումգարու 30 Սեպտ.

Խումբ մը երեսփոխանք՝ դարձեալ Ազգ. ժողովոյ մէջ Սրբազան Պատրիարք Նոր հրաժարականը ընդունուած պահուն, յոսնկայս շնորհակալութեան քուէ տրուելուն համար սատկապէս կատղած են :

Կ. Պոլիս, 1 Հոկտ.

Հայ եկեղեցականաց միաբանութիւնը այսօր հանդիսաւորապէս գոհարանական աղօթք պիտի մատուցանէ Մամիս յաջողութեան համար, որ զիրենք պաշտպանած էր Մասիսի անիրաւ յարձակմանց դէմ :

Կ. Պոլիս, 1 Հոկտ.

Թէրճէման Միճմուայի դէմ իւր բացած պատերազմն աւարտած ըլլալով այս անգամ Մասիսի դէմ մեծ պատերազմ մը հրատարակեց : Թէրճէմանի բանակին ընդհանուր հրամանատար կարգուեցաւ « ճիզուիթալէզ » մականունն եւ Մասիսի շօրաց ալ « ճիզուիթալէզ » անունը : Յայտնի չէ թէ յաջողութիւնը ճիզուիթալէզը պիտի չահի թէ ճիզուիթաւոր :

Կատը դիւղ, 2 Հոկտ.

Տիար Աբրահամ Ալվազեան յառաջիկայ չարթուս պիտի մեկնի դէպի Էջմիածին, հետո՞ւ ունենալով 30ի չափ որբ մանուկ, զորս Վեհ. Հայրապետին ներկայացնելով պիտի գոչէ. « Ահաւասիկ ես եւ մանկունք իմ » :

Բերա, 1 Հոկտ.

Վերջին Մամիոյ մէջ « Ծերացեալ աղջկան մը տարեգիրք » մակագրով յոգուածը օրիորդաց-ակումբի մը մէջ կարդացուելով շնորհալուծեան քուէ առաջարկուեր է, բայց ներկայից մէջէն մէկ քանի ծերացեալ օրիորդներ ձեռնպահ գտնուեր են եւ ժողովէն յետոյ մեր վերջին թերթը օգնէ մէջ այրեր են, իրենց վրէժը լուծելու մտքով :

Մեծ Նոր իսան Հոկտ. 2

Այս միջոցիս Մասիս երկու կարծիքի ծառայելու տխուր հարկին մէջ կը գտնուի, այսինքն՝ խմբաւորական կարծիքն է Ս. Պատրիարք Նոր հրաժարականը չ'ընդունիլ, իսկ երեսփոխանական կարծիքն է ընդունիլ եւ Տեղապահ մը ընտրել, ինչպէս որ վերջին Ընդհանուր ժողովոյ նստին մէջ տեսնուեցաւ : Արեւմտ հասկցուեցաւ թէ այս Պատրիարքական խնդրոյ մէջ Մասիսի քուէն « այո » է Ընդհանուր ժողովոյ մէջ, իսկ իր թերթին մէջ « ոչ » :

Գումգարու , 30 Սեպտ .

Այսօր Աղգ. Ժողովոյ մէջ Տիար Ստեփաննոս Փափաղեան քաջո թիւն ունեցաւ անձամբ ներկայ գտնուելու , սակայն ընտել Գատրիարքական խնդրոյն վրայ չխօսեցաւ , ամենանուրբ քաղաքականութեամբ մը : Հայ Կաթողիկոսութեան երկունք մէջ է , նայինք ի՞նչ պիտի ծնի :

Գատր դիւղ , 1 Հոկտ .

Աստղիկոյ առթիւ նկատելով որ օգերը խիստ աղէկ կերթան , տեղացի աղեպանք վեհաժողով մը ընելով որոշեցին այս տարի պաղ պօղու մի արարողութիւնը Գատր մէջ վերջը ընել : Սաղողին դինը 20 փարայ վրայ դրաւ :

Ղալաթիա , 29 Սեպտ .

Խորագրական միութիւն : վարժապետական միութիւն եւ եկեղեցական միութիւնն միաձայն հասանութեամբ հապը կլլեցին : Տնտեսական միութիւնն ալ դեռ խուստախի մէջ է , ասքի չելաւ :

Գատրիարքարան , 4 Հոկտ .

Մայրաքաղաքի բոլոր եպիսկոպոսք որոշեցին զալ հինգ շաբթի օր Աղգ. Ժողովին մէջ Ժամ յառաջ գումարուելի Տեղապահի մը ընտրութեան համար : Եւ որպէս զի մէջերն կալ չի ծագի , կրտսի թիւ այս ընտրութիւնը ծարր կապուած թաշկնակի մը միջոցաւ պիտի կատարուի եւ կապը որուն ձեռքը մնայ , նա պիտի ըլլայ տեղապահ :

Գումգարու , 4 Հոկտ .

Աղղային Ժողովն թիւ հինգ շաբթի օրն Մայր եկեղեցւոյ մէջ դռնակ նիստ ունեցաւ , սակայն երեկուան լրագրաց մէջ հոն անցած բոլոր խօսքերն ու գործողութիւնք դանբաց եղաւ :

ձէլալ պէյ խան , 1 Հոկտ .

Այս օրուան Մասիս կը հրատարակէ թէ հակառակ խորհրդարանական սովորութեանց՝ Տիար Փափաղեան վերջին Աղգ. Ժողովոյ մէջ ոչ թէ ձեռնպահ այլ ոտնպահ գտնուերէ : Յիշեալ թերթը ռոնպահ ըսելով կարծեմք , կուզի հասկցնել թէ քուէ տուող երեսփոխանք քուէ տուած ատեննին ռաքերնին վեր տնկեր են :

Գումգարու , 1 Հոկտ .

Գատրիարքարանն Մասիսի հրատարակած եկեղեցականաց արժանեաց ընդհանուր սովոր նկատողութեան առնելով Վատրիկանի պալատը հեռագիր զարկեր է քանի մը տուղինա արժանաւոր եկեղեցականներ ղրկելու համար :

Հոռովայ Գապը ամենամեծ խնդութեան մէջ է եղեր :

Կ Ի Ն

Բարի կին մը իւր էրկան համար թագ մ'է :

* *

Բարի կնոջ մը հանգիպողը երջանկութիւնը դրամ չ'ըլլայ :

* *

Բարի կինը ուրախութեան աղբիւր մ'է որ Աստուծոյ կը բղխի :

* *

Կանանց սեռը սոսկալի է . մահկանայուն մեծ չարիք կը պատճառէ նա . կինը էրիկմարդուն հետ կը բաժնէ աշխարհի բոլոր քաղցրութիւնները բայց չուզեր հանդուրժել դառնութեան :

* *

Կիներն այնչափ մահառիթ են մարդկային աղղին որ , պարկեշտներն անգամ իրենց ամուսնոյն թշուառութեան պատճառն են :

* *

Որչափ անհոտ ատարութիւն արական եւ իգական սեռին մէջ . . . կինը առարինութեան մէջ այլ մարդէն վարձ իսկ մոլութեան մէջ վեր :

* *

Երանի թէ կանանց սեռը գոյութիւն չունենար — բայց միայն ինձ համար :

* *

Երկնից մէջ աւելի քիչ աստղ կայ , քան կանանց սրտին մէջ չար խորհուրդներ :

* *

Կիններէն շատերը իրենց տնէն դուրս աւելի հաճելի են քան տան մէջ :

* *

Բարի կին չկայ եւ եթէ ըսող ըլլայ թէ կայ՝ պիտի զարմանամ թէ ինչպէս դէշ բան մը աղէկի դարձեր է :

* *

Երբ կին մը իւր չարութիւնը չձածկեր՝ այն ատեն միայն բարի է :

* *

Կինը կամ կը սիրէ կամ կատէ . անտարբեր չկընար ըլլալ :

* *

Կիները կուլան աւելի լաւ խաբելու համար :

* *

Կնոջ արցունքը իւր չարութեան աղն է :

* *

Կիները ինքզինքնին անպատուելու մէջ միայն քաջասիրտ են :

* *

Կիները տնային ըռնաւոր մ'է :

* *

Նիժէ կինդ պատահմամբ ազնուական և առարի-
նի է՝ չպիտի դադրի իւր ազնուականութեան ու ա-
ռարինութեան վրայ խօսելէ :

*

Սիրուն կին մը ծանր բեռ մ'է :

*

Ո՛վ Աստուած իմ, կ'ըսեն մարդիք, չնորհակալ
եմ որ դիս կին չես ստեղծած. — ո՛վ Աստուած իմ,
կ'ըսեն կանայք, չնորհակալ եմ որ դիս ուզածիդ պէս
ստեղծած ես. (քաղցր և միանգամայն տխուր միտի
թաքնութիւն) :

*

Ներէ՛, ո՛վ գեղեցիկ սեռ, և փառաւորութիւն
է քու վրայ այսչափ շարախօսող անձին — ընդ որս և
ես — չեն կրնար դարձեալ զքեզ չսիրել : Ս.

ԶԵՂԱՆՔ ԱՆՏԱՐԵՐ

ԵՐԳ

Նրբ տեսները Հայն տըխրագին
կարօտ, անբախտ եւ լըքեալ,
Որ կրէ տապնապ անշնորհին.
Յանգունդ գիւն քալ առ քալ,
Ձայն մը ներքին, եղբայրներ
կըսէ, չըլլանք անտարբեր :

Արեւա էդ իւր գլուխ
Գէպ ի յերկինս դարձուցած
Նա արտասուեաց թափէ ուղիւ,
կարգայ ուժգին առ Աստուած.
Նոյն ձայն դարձեալ տայ հրաւէր
Եթէ, չըլլանք անտարբեր :

Նրբ օտարին խաղալիկ
Տեսները պանդուխտն հայորդի,
Որ լայ գիւր բազդ վաղանցիկ,
Անիծէ զտն ուժգնակի,
Մենք ան ատեն մենք, ով Տէր
Օգնենք, չըլլանք անտարբեր :

Երաւ մը կն եւ սարսեց
Խարխուլ տընակն հայկազին,
Որով չարիք մեծամեծ
Եկան անոր տիրեցին.
Ձնա բախտ ճաղրեց մահաբեր,
Բայց մենք չըլլանք անտարբեր :

Երաւ յոտին դողալով
Գըրկեց վաթրիկ իւր որդիք

Ըսաւ. « միայն ձեր գորով
Ե ինձ յաւէտ զօրաւիք » .
Հարկ է ուրեմն արդ ըսել
Եթէ չըլլանք անտարբեր :

Ճամբու մը եղր կանկ առաւ
Նա էր . . . ափսոս, միայնակ .
Գիշեր էր խոր համադրաւ
Թափէր երկինք զիւր կայծակ .
Ինկաւ թըշուառն կարեվիւր,
Ի՞նչպէս ըլլանք անտարբեր :

Խուլ մը ընչիւն լըսուեցաւ
Քօին. — մեռաւ մի թշուառ,
Ա՛հ, ինքնասպանն նա եղաւ,
Ձի տառապանք իւր իսպառ
Նորա էին ոկ ընկեր .
Ի՞նչպէս ըլլանք անտարբեր :

Այս գիւս միշտ Հայն յուսահատ
Կը մատնուի կործանեան
Տուէք եղբայր գրեմաւստ,
Մտածեցէք անոր վրան .
Ձի անցաւ գնաց իւր րստուեր
Յաւէտ չըլլանք անտարբեր :

Լոկ կ'արտասուէ լուանի չող,
Նորա չիրիմն անծանօթ,
Գոչեն տարերք լուռ, աւանդ,
Ասով կղզայ Հայն ախօթ,
Եւ ը բառնայ ձայնն ի վեր
Կրօէ, չըլլանք անտարբեր :

1882 Սեպտ. 29

Իւսկիւտար

ՍԻՄՈՆ ԳԱՐԱՄԱԶՆԱՆ

Ա. Զ. Դ

Յայտնի է մեծադոյ Ազգայնոց որ, Հիւանդանոցի Ար-
հեստարանին մէջ պատրաստուած կոշիկները վաճառուելու
եւ միանգամայն յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ընծայելու նը-
պատակաւ. ասկեց առաջ Հոգաբարձութիւնս՝ Համբարձում
աղա Տէօյիւճեանի հետ պայմանագրութիւն մը կնքելով,
Մահմուտ փաշա ճառտէսի թիւ 211 խանութին ճակատը
Հիւանդանոցի անունն դրած էր :

Այսպէս յիշեալն Հոգաբարձութեան հետ կնքած պայ-
մանագրութեան տրամադրութիւնքն երբեք գործադրել չու-
ղելով, Հոգաբարձութիւնս պարտաւորեցաւ յիշեալ խանու-
թին ճակատը դրուած Հիւանդանոցի անունն ու այդ ապ-
րանքներն բոլորովին վերցնել մինչեւ ցնոր տնօրէնութիւն :

Ուստի Հոգաբարձութիւնս պարտ կը համարի իւր սոյն
տնօրինութիւն հաղորդել առ Պատ. Ազգայինս :

Ա Ձ Դ

Երիտասարդ մի, որ Մայրաքաղաքի մի բարձրագոյն վարժարանէն ուսմանց եւ բարձր վարուց վկայական ունի, տեղեակ է Հայ Գաղղ եւ Թուրք լեզուաց, Թուարանութեան, Տօմարակալութեան եւայն եւ կը գրէ մաքուր ու ղեղեկիկ գիր: Կարող է վարել զպրատանց մէջ երկրորդական դասատուի, փոխ-Տեսչի, ընդհանուր հսկողի եւ դատարակի պաշտօն: Վաճառատանց մէջ խմբագրող եւ տօմարակալ գրագիր, գործակալի (Պօլսոյ մէջ կամ դուրսը) եւ այլ պաշտօններ: Ունի պատուաւոր երաշխաւորութիւն: Գիրնել ի խմբագրատուն Մամուլ:

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Յ

1883 ՏԱՐԻՈՅ

ՍԵՊՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ս. ՓՐԿԶԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Գին 1 դահեկան

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Կը գտնուի ամեն գրավաճառաց քով, նաեւ Ազգային Հիւանդանոցի գրասենեակը ի Մեծ նոր խան թիւ 49:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԻԱՅԻՈՅ ՎԱՃԱՌԱՅԻՆՈՒԹԵԱՆ

Մ. ՇԵՐԷՐ ԳԵՐՄԱՆՍՅՈՒ

Թարգմանութիւն Մարկոսի Աղարէգեան

Ի ՆՊԱՍՐ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Գին 7½ դահեկան

Պատուարժան թարգմանիչը Մարկոս Էֆէնտի Աղարէգեան սոյն ընտիր գործը բոլորովին Ազգ. Հիւանդանոցի նուիրած ըլլալով, ի նպատակն հաստատութեան պիտի վաճառուի:

Կը գտնուի Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակը ի Մեծ նոր խան թիւ 49 եւ բոլոր գրավաճառաց քով:

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ

ՏՕԹԹԵՐ Մ. Բ. ԻԹԻԼԵՃԵԱՆ

Մատենադարան ժողովրդեան տարեկան հատորներու թիւը պիտի ըլլայ 12, եւ պիտի բաղկանայ 800 երեսներէ:

Բաժանորդ սգրութիւնը վեցամեայ են, եւ գինն հինգ զրուշ:

Գաւառային բաժանորդը, ճամբու ծախքով վեց զուշ վճարելու պարտաւոր են:

Բաժանորդ չեղողն ամէն հատորի համար իր Լանաւոր գինը պիտի վճարէ:

ԲՕԼ ՏԸ ԳՕԳ

Կ Ի Ի Ս Թ Ա Վ

Սոյն գուարժալի վիպասանութիւնը որ ԲՕԼ տը ԳՕԳի նըշանաւոր գործերէն մին է, հետզհետէ թերթ առ թերթ պիտի հրատարակուի: Մէն մի թերթին գինն է 30 վարայ: Կեդրոնատեղին է Յ. Զինճիրճեան գրատունը Մահմաւ փաշա փողոց թիւ 239:

Ա Ձ Դ

Արտաքին գործող պաշտօնատան թղթակցութեան անհեկի վաղեմի անդամներէն Յովհաննէս Էֆէնտի Մարգարեան, որ երբեմն Մանասթըր վիլայէթի թարգմանչութեան եւ յետոյ երայի, Իւսկիւտարի եւ Կ. Պօլսոյ ատենաներուն մէջ առաջին քննիչ դատաւորութեան եւ երբեմն Անդրիանուպօլսոյ կուսակալութեան մէջ Օրթաքէոյ գաւառին ընդհանուր դատախազութեան պաշտօններն վարելով, քան որարիլ աւելի Կայսերական բարեխնամ կառավարութեան նաւայած է, այս անգամ ըստ օրինի իրաւագիտական քննութիւն առած եւ Արդարութեան պաշտօնատունէն փառաբանութեան առաջին կարգի վկայականը տուցած ըլլալով, պատիւ ունի ծանուցանել Արգոյ Հասարակութեան որ ամէն կարգի պատժական եւ առեւտրական գործող փոխանորդութիւն պիտի ստանձնէ:

Կեդրոնատեղին է Ղալաթա Քիւրէքճիլէր փողոցին մէջ Զիվէր պէյ խան վերի յարկ 17 թիւ սենեակը:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՆ՝ ՈՒՍՄՈՒՆՔ

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏՈՑ

Եւ Սրբազան պատմութեան Աւետարանի

Մարկոսեան Կրիզոստոմէ Էֆէնտիի սոյն աշխատութիւնը որ մեծ ընդունելութիւն գտած է ազգային վարժարանաց մէջ, միացեալ Ընկերութեանց նուիրած լինելով հեղինակին, այս անգամ մաքուր տպագրութեամբ եւ գեղեկիկ պատկերներով դարձարուած ի յոյս ընծայուած է եւ կը վաճառուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով ի գին 60 բարայի:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՐԱՏԱՐԵՆ ԼԵԶՈՒԻ

Երկասիրեաց Թովմա Թէրզեան

Ազգային բաղմարդին գրադէտ եւ կայսերական վարժարանին դասատու Թ. Թէրզեան Էֆէնտի այս անգամ իւր Անի ոճով Քերականութեան Բ. մասը ի յոյս ընծայած է վենետիկի Միլիթարեան հարց մաքուր տպագրութեամբ:

Անի ոճն իրեն կատարեալ եւ գիւրուօրոյց մթնոստմեն Գաղղիագէտ ազգայիններէ ընդունուած ըլլալով, մեր կողմանէ գովեստ չուայիլ աւելորդ կը համարվի, եւ կը հրաւիրեմք գովեցայարգ ստուգիչս եւ գիտախաբոյս որ փութան սոյն Բ. մասէն ալ լաւ օգուտներ քաղել:

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, գին 6 դահեկան: Կեդրոնատեղին է Միլիթարեան Հարց գրատունը Բէրլէմպէ բաղար, Սեղբոս խան:

ԽՐԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

ԳԻՐԳ 6 ԱՅՎԱԶԵԱՆ